

Älgstammens täthet och sammansättning i Gunnarps Älgskötselområde 2008

Arbetet är beställt av Gunnarps ÄSO

Svensk Naturförvaltning AB
www.naturforvaltning.se

Bakgrund

På många områden i Sverige pågår en omfattande verksamhet för att bygga upp en fungerande och långsiktig älgförvaltning. En viktig del i detta arbete är att skapa förvaltningsområden som är av lämplig storlek och väl avskilda från angränsande områden. Viktigt är förvaltningsenheterna läggs fast med sina gränser så att data om älgstammens utveckling, skador och foder är jämförbara med varandra geografiskt och över tid.

I Halland har det förekommit flyginventeringar i begränsad omfattning tidigare varför kunskaperna om älgstammen i många områden är bristfällig (se dock resultat från Simlångsdalens ÅSO i rapport på www.naturforvaltning.se).

Avsikten med denna inventering är att uppskatta hur många älgar det finns i området. Vi har också räknat fram fördelningen av tjurar, kor och kalvar, vilket är viktigt för beräkningarna av stammens utveckling och avskjutning. Även annat vilt än älg har noterats (men inte täthetsskattats).

I denna rapport redovisas de viktigaste resultaten från inventeringen i några enkla figurer och tabeller med vidhängande kommentarer där det anses befogat.

Förutsättningar

- Inventeringen genomfördes med en liten helikopter av samma typ som vi även använder vid större inventeringar (Hughes 300).
- Området totalinventerades (vanligen inventeras betydligt större ytor, vilket ger möjlighet till olika stickprovsmetoder). All flygnavigering och positionering av älgar sker med satellitnavigeringssystem (GPS).
- Den inventerade ytan var ca 17 000 ha och omfattar ett väl arronderat område med Gunnarp i centrum (se också kartan).
- Inventeringen genomfördes mellan den 25 och den 26 februari, 2008. Hela området flögs utan något avbrott. Väderförutsättningarna var mycket goda med drygt 20 cm snö i genomsnitt, 0 till minus 3 grader kallt, viss upplega samt molnighet.

Resultat

Totalt observerades vid inventeringstillfället 69 älgar inom hela Gunnarps ÄSO (se Tabell 2). Den genomsnittliga älgtätheten vid inventeringen var 4,1 älgar/1000 ha räknat på hela arealen. Räknar man på enbart fastmarksareal blir tätheten givetvis högre, 4,5 älgar/1000 ha. Den senare skattningen är i regel mest jämförbar med avskjutningsstatistiken. Skulle man bara räkna på skogsareal blir tätheten 5,2 älgar/1000 ha. Om vi antar att observerbarheten av älg var ca 80% vid inventeringen (genomsnittsvärde från våra större inventeringar där vi kan räkna fram möjligheten att dagligen observera älgar) blir tätheten givetvis ännu högre och man närmar man sig ca 6 älgar/1000ha fastmark om man gör en sådan korrigering.

Av ovan nämnda anledning är det alltså viktigt att man för fortsatta beräkningar av avskjutningsförslag och prognostisering av älgstammens utveckling bör använda **antal** älgar i stället för **älgtäthet**.

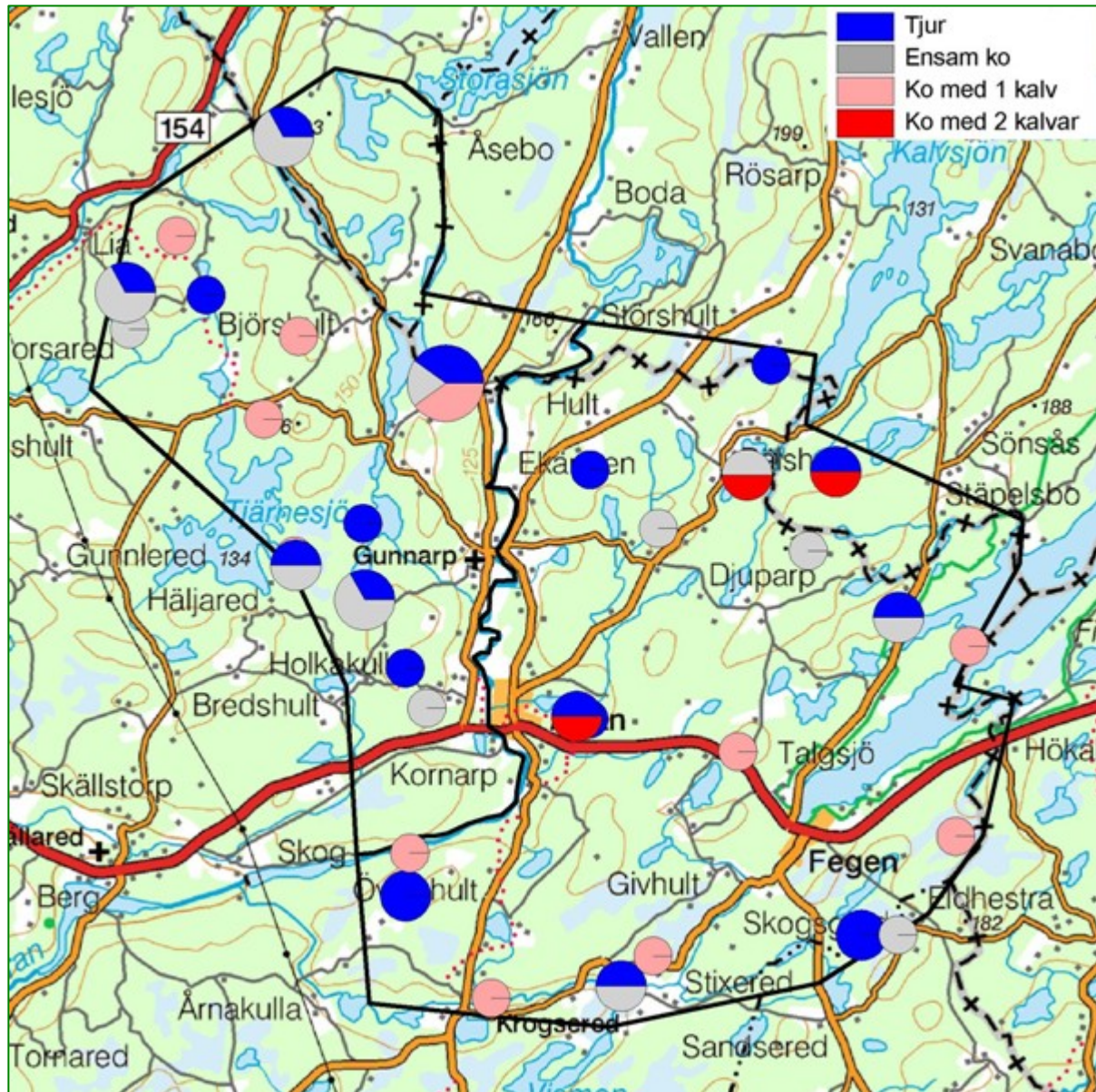
Andelen kalvförande kor (49%) är ungefär som genomsnittet i dessa delar av landet (vanligen 40-50%). Jakttryck har givetvis betydelse i detta fall.

Andelen tjurar (39%) är relativt hög och något över genomsnittet. Inventeringen ger ingen vägledning om ålderfördelningen bland älgarna. Endast enstaka ungdjur har hornen kvar vid denna tidpunkt på vintern. Vi rekommenderar insamling av älgkäkar och snittning av tänder för att studera åldrarna på fällda älgar.

Tabell 1. Resultat av älginventeringen i Gunnarps ÄSO

	Öst	Väst	Hela området
Antal Älgar	38	31	69
Älgar/1 000 ha (okorrigerad)	3,7	4,8	4,1
Älgar/1 000 ha (fastmark, okorrigerad)	4,0	5,2	4,5
Älgkategorier			
Tjurar	12	8	20
Kor	15	16	31
Kalvar	11	7	18
Kalv/ko	0,73	0,44	0,58
Kalv/vuxen	0,41	0,29	0,35
Kor utan kalv	47%	56%	52%
Kor med en kalv	33%	44%	39%
Kor med två kalvar	20%	0%	10%
Könskvot (andel tjur)	44%	33%	39%
Areal (ha)	10 409	6 494	16 903
Fastmarksareal (ha)	9 492	5 980	15 472

Den ojämna fördelningen av älgar i landskapet är ganska typisk för de flesta områden vi inventerat. Av kartan i figur 1 kan man se antydningar till detta. Området är dock alltför litet för att man skall kunna kartlägga detta mer översiktligt. Omfördelningen av älgar från inventeringen kan möjligen förta vissa skillnader som jägarna upplever som verkliga under höstjakten. Det är därför viktigt att man använder den bifogade kartan med försiktighet och inte använder den för t ex enskilda jaktlags tilldelning.

Ur karta © Lantmäteriverket Gävle 2008. Medgivande I 2008/74

Figur 1. Älgarnas geografiska fördelning inom Gunnarps ÅSO vid inventeringen i mars 2008.

Övrigt vilt

De flesta arter observeras slumpmässigt vid flyginventeringen. Därför skall uppgifterna ses som ett index snarare än som en täthetsskattning (användbar om man upprepar inventeringen). Det går dock att räkna bl a hjortar, men för detta krävs att man anpassar inventeringen till just dessa arter.

Det observerades tämligen få rådjur i förhållande till vad man kan förvänta sig (se Tabell 3). Rådjur är det klövvilt som är svårast att observera från luften och därför är i regel observerbarheten betydligt lägre än för övrigt klövvilt.

Tabell 2. Övrigt vilt	Öst	Väst	Hela området
Rådjur	15	7	22
Tjäder	0	0	0
Orre	1	0	1
Räv	0	0	0
Dovhjort	0	0	0
Kronhjort	0	0	0
Vildsvin	0	2	2
Örn	1	1	2
Lodjur	0	0	0

Kommentarer

Det inventerade området är litet till ytan i ett förvaltningsperspektiv. Flertalet av de älgar som observerades under inventeringen kan tillbringa delar av året utanför området, men ändå vara inom sitt normala hemområde. Önskvärt är alltså att man antingen ökar ut förvaltningsområdet eller går samman med grannområdena och samordnar sina förvaltningsmodeller. Slumpen får allt större betydelse ju mindre området är. Detta kan vara ett skäl om de funna resultaten möjligen inte stämmer med de förväntade.

Ökas arealen ut till ett framtida, större förvaltningsområde på ca 40 000 ha-50 000ha blir detta av sådan storlek att älgräkningar, skadeinventeringar, Älgobsanalyser m.m. kan utföras på goda statistiska villkor. Flygräkningen kommer då också att bli betydligt mer kostnadseffektiv.

Det är viktigt att uttrycka antalet älgar i området så att resultaten från inventeringen från flyginventeringen stämmer överensstämmer med t ex jaktstatistiken. Älgtäthet skall i första hand ses som ett sätt att kommunicera den lokala älg tillgången. Därför finns ett täthetsmått i tabellen som baseras på den markareal som finns i området (och som i regel är detsamma som jaktbar areal). Önskvärt är att man räknar på älgantalet och inte tätheter. Det är ju det faktiska antalet älgar som är grunden för de enskilda jaktlagens tilldelning och avskjutning, inte tätheten.

Andelen kor med kalvar vid inventeringen antyder dels att kalvproduktionen bör vara god, dels att jakttrycket på kalvar kan vara måttligt. Hur dessa faktorer påverkar kavlförekomsten ser man först efter närmare analyser av älgstam och avskjutning.

Regelbundna flyginventeringar som genomförs t ex vart tredje eller vart femte år, är ett viktigt underlag för att bedöma hur älgstammen utvecklas. Kombinerar man dessa data med Älgobs, spillningsräkningar, jaktstatistik m.m. har man goda förutsättningar att följa stammens årliga utveckling (under förutsättning att data samlas varje år).

Faktaunderlag är en förutsättning för god älgförvaltning. Denna rapport utgör en bra utgångspunkt för fortsatt älgförvaltningsarbete. För att kunna beräkna hur en älgstam utvecklas och föreslå en lämplig avskjutning behöver man veta hur mycket kalvar älgkorna producerar samt hur stor dödligheten är bland tjurar, kor och kalvar.

Flyginventeringen ger viktiga uppgifter om hur många älgar det finns i området samt hur dessa fördelas på olika kön och i olika åldersklasser. Tänk också på att höstens avskjutning behöver ett noga formulerat **mål** för den önskade vinterstammens sammansättning och täthet!

Detta arbete har utförts av:

